

Papfalvy Ferenc hárfamíves mesél a munkájáról

# A KÖLTÉSZET SZIMBÓLUMA

dr. habil Gerencsér Kinga  
c. egyetemi tanár



**A hárfa a szépség, a művészetek és az érzelmesség kifejezője. Kapcsolatba hozzák a múzsák istenével, Apollónnal, Dávid király és az angyalok ábrázolásával, továbbá a költészet szimbóluma, valamint Írország nemzeti jelképe is. A hárfa története rendkívül gazdag. Szerinte a világon mitológiai legendák, történelmi események, szimbólumok kötődnek hozzá.**

– A hárfa legkorábbi ismert formája az ívhárfa, amely valószínűleg a legegyszerűbb húros hangszerből, a zenélő íjből fejlődött ki. Jellemzője, hogy hajlított nyaka kivájt üregű testben folytatódik, amelyre bőrhártya feszül. A nyaktól kiinduló húrok sorozata a bőr alatt futó húrrögzítő rúdhoz csatlakozik. A legrégebb, közel 4600 éves hárfát az Úr városában találták, azonban a sumerek már Krisztus előtt 3400 körül, vagy még korábban játszhattak a legősibb változatokon – avat be Papfalvy Ferenc, az egyetlen magyar hárfakészítő cég alapítója a hangszer történetébe.



*A saját készítésű univerzális csiszológép*

## A KEZDETEK

– Az egész azzal kezdődött, hogy egyetemista koromban elkezdtem fuvolázni, és a saját, majd később mások hangszereit is egyre gyakrabban én javítottam. Voltak ötleteim, szerettem volna hangszerész lenni, de nem álltak velem szóba. Aztán Mozart Fuvola-hárfa versenyén keresztül megismerkedtem Kiss Tündével, aki akkoriban fiatal hárfatanárnő volt. Több mint 20 év telt el, mely idő alatt dolgoztam

tanárként, mérnökként, építkeztem, és elkezdtem fával is foglalkozni, amikor egy ismerősöm felkeresett, hogy darabjaiból rakjak össze egy kishárfát. Ezt Tünde húrozta és hangolta fel, majd nekem volt egy merész állításom, miszerint „ilyet én bármikor tudok készíteni” – mondja a mester.

Kiss Tünde bízott benne és küldött hozzá érdeklődőket. Közben gépészmérnökként a pedálhárfa technikai

részei is felkeltették az érdeklődését. Ekkor már egész világosan látta, hogy ez az ő személyiségének tökéletesen megfelelő feladatkör, és fokozatosan az ország hárfásai körében is ismert lett. Mindenki nagy örömmel találkozott kishárfáival, amik aztán mind hangilag, mind technikailag egyre jobbak lettek és a hárfaművészek tapasztalhatták, hogy alig akad olyan probléma, amivel ne tudna ez az ismeretlenség-



A hárfa részei

Kelta hárfamechanika

Pedálhárfamechanika

ből felbukkant ember megküzdeni. Tapasztalhatták, hogy újabb és újabb típusok, egyre nagyobb léptékű pedálhárfa-javítások kerülnek ki Ferenc kezéből, akár a gyárinál jobb minőségben is.

– Ha az ember némi tapasztalat birtokában egy problémára nagyon rákoncentrál, akkor működik az intuíció, mint megismerési és alkotói forrás. Ha ehhez hozzáadódik a sokéves gyakorlat, akkor ennek birtokában, valamint a felmerülő igények szerint óvatosan változtatni tudjuk a már meglévő formákat. A másik motívum, hogy mindig figyelembe kell venni a kritikákat, tapasztalt hangszerészek véleményét, s egyes döntéseket hosszan, aprólékosan át kell gondolni – teszi hozzá Ferenc.

#### A HANGSZER FELÉPÍTÉSE

Először ismerkedjünk meg a hárfa főbb részeivel, azzal a megjegyzéssel, hogy a hangszer csaknem kétezer alkatrészéből áll.

**Oszlopfő:** csigavonallal, koronával vagy modern formákkal díszített rész.

**Nyak:** ívelt, és össze van kötve az alatta elhelyezkedő mechanikával, ami egyúttal terhet is visz.

**Mechanika:** egy rudazat és láncolat segítségével forgatja a villákat (kívülről láthatók), melyek segítségével bármilyen hangnemet be lehet állítani. A villák elhelyezkedése és a

húrokra gyakorolt nyomás biztosítja a tiszta hangzást. A hangnem beállítására pedálok segítségével történik.

**Könyök/váll:** a húrok terhelésének egy részét, illetve a nyak megtámasztását biztosítja a korpuszon.

**Húrok:** bélből, fémből vagy nylonból készülnek. A leghosszabb húr adja a legmélyebb hangot. A C húrok pirosak, az F húrok feketék vagy kékek. Játék



A könyök



A rezonáns alapanyaga csökkenő vastagságban és hosszúságban



A készülő hangszekrény



közben ezek a színek segítik a hárfás tájékozódását. A hárfa hangterjedelme nagy, hat és fél oktáv.

**Hangszekrény:** a hangot felerősítő és módosító doboz, talán a legfontosabb rész. Alakja a húrok felől nézve trapéz vagy körte alakú (lírás) lehet, az utóbbi adja a szebb, teltebb és erősebb hangzást. Keresztmetszete félkör; négy-, vagy többszögű. A rezonánslapot gyakran díszítik.

**Pedálszekrény:** ebben helyezkednek el a pedálok, melyek segítségével a hárfás változtatni tudja a hangnemet; egy pedálnak 3 állása van és összesen 7 pedálja van a hangszernek. Valamint itt görgők is találhatóak, amelyek a hangszer mozgatását segítik.

**Oszlop:** itt helyezkedik el a rudazat, ami a pedálokat és a mechanikát köti össze.

**ALAPANYAGOK**

– Fontos a megfelelő anyagválasztás. Én a lehető legjobb hozzávalókkal dolgozom, amelyek legfőképpen Erdélyből, Olaszországból, Németországból és Finnországból származnak, de vannak fáim Szibériából is. A jól rezonáló luc-, borovi-, vagy vörösfenyő, esetleg kanadai cédrus, de készült már tiszafából

is. Lényeges, hogy álló évgűrűs legyen. Az egyszerű konstrukciójú hárfához nyírfából készült rétegelt lemezt használok, melyeknél a rétegek 0,5 mm-esek és hézagmentesen vannak összeragasztva. A nyakat és az oszlopot külföldön előállított 35 mm vastag rétegelt lemezből készítem, majd juharból, cseresznyéből, dióból, vagy más gyümölcsfából készített, vízálló ragasztóval táblásított furnérral borítom be. Vannak régi faanyagaim különböző fetelepekről, és van

még a Szovjetunióból származó, majdnem 40 éves vörösfenyőm is. A hárfa hangját befolyásoló egyik legfőbb tényező a helyes anyagválasztás, ezért rendelek külön nekem készített rétegelt lemezt külföldről. A rétegelt lemez megbízható anyag a fa nedvességre való érzékenységének szempontjából: szilárd és mérettartó – részletezi Ferenc.

**MEGMUNKÁLÁS**

Az asztalosműhelyben készülnek a fa alkatrészek és külön műhelyben



A mester hárfái a gödöllői Nemzetközi Hárfafesztiválon



történik a mechanika összeszerelése. A rezonáns alapanyaga csökkenő vastagságban és hosszúságban készül, a csiszolása is kónuszosan történik, saját tervezésű és kivitelezésű gépen. A 15 éve hibátlanul működő gépen az asztallap és a megvezető is állítható, de nem ez az egyetlen gép, amit Ferenc készített. A kézi vésőtől a felsőmarón át a vákuumprésig, sokféle eszköz megtalálható a műhelyben. „A használt berendezések, szerszámok egyszerűek, a precíz munkának nem előfeltétele a CNC- és automata gép” – mondja Ferenc.

### ÚJÍTÁSOK, ÜZLETPOLITIKA

A beszélgetést a finomműhelyben folytatjuk, ahol a hárfák összeszerelése történik, valamint itt készül a mechanika is. A kelta (kampós) hárfákhoz tartozó mechanikát maga tervezte és fejlesztette, az idei évtől szakmabelieknek is értékesíteni fogja. A koncerthárfák esetében végzett apró módosításokat, ezzel megelőzve a kopásból származó kattogásokat. A fejlesztések eredményeként a pedál finomabban működik. A most készülő pedálhárfán is van 20 újítás, melyből 13 jelentős. Ferenc folyamatosan gondolkodik az új lehetőségeken, fejlesztési irányo-

kon, melyekről gyakran barátokkal, ismerősökkel is beszél. Azt vallja, hogy az új gondolatokat és az abban rejlő lehetőségeket meg kell hallani. – Minden nagy felfedezést tudás, sok munka és valamilyen szerencsés véletlen előzött meg. Így van ez velem is. A legfőbb hajtóerőm a megfelelni akarás és a belső igény, hogy egy felfedezett problémát a lehető legjobban megoldjak. Így jutottam el odáig, hogy egyre többen használnak Papfalvy-hárfákat, hisz a jó bornak nem kell cégér – mondja mosolyogva Ferenc.

– Elsősorban a hárfatanárok küldik hozzám a kuncsaftokat, akár bérletről, akár vásárlásról van szó. És tekintettel arra, hogy nálam nem szokványos a jutalékadás, úgy gondolom, hogy ezt meggyőződésből teszik. Emellett természetesen interneten keresztül is sok megkeresés érkezik, nem beszélve arról, hogy sokszor a hárfások adják tovább a hangszereim hírét egymás között. A hárfáim a külföldiek körében egyre népszerűbb: van, hogy különböző kiállítások révén, vagy kint élő magyar hárfáson keresztül ismernek meg. Ausztria és Franciaország mellett vannak hangszereim Portugáliában, Angliában, Romániában, Szlovákiában, Ukrajnában és Oroszországban is – sorolja.

### KAPCSOLAT

#### A KUNCSAFTOKKAL

– Amikor megkeresnek, munka közben találunk. A közvetlen viszonyt az is mutatja, hogy sok modellemt az első vevőről neveztem el. Ez alól kivételt képeznek a főleg bérbeadásra szánt Bori, Blanka, Janka és Sára elnevezésű modellek, melyek lányaimtól kapták nevüket. Áraimat igyekszem az itthoni pénztárcákhoz igazítani. Magyarországon az eurós áraból eleve 10 százalék kedvezmény jár. Emellett, aki sok

kuncsaftot hozott már nekem, annak nagyobb kedvezményt adok. Általában annyiért készítek vagy javítok hárfát, amennyi egy elfogadható órabért eredményez és fedezi a cég költségeit, de extra haszonra nem törekszem – vallja be a mester.

### TERVEK

Ezt a sok tudást és tapasztalatot szeretné át is adni, idősebb lánya már bekapcsolódott a cég munkájába, azonban inkább a kommunikációs része érdekli. Van egy alkalmazottja, aki pillanatnyilag gyeden van. Ő sok mindent meg tud csinálni, és



szeretné folytatni is ezt a munkát, mert élvezi. Ezenkívül folyamatban van a geometriák és alapmodellek standardizálása, a mechanika véglegesítése, furatsablonok és a pedálhárfagyártás rendszerének kialakítása. Ezek mind olyan fejlesztések, amelyek lehetővé teszik, hogy a hárfásokat soha ne hagyja cserben, de a további újításokat kullisszatitokként szeretné megőrizni. ■

**Forrás:**

[harfamives.eu/hu/harfak](http://harfamives.eu/hu/harfak)

Fotó: Gerencsér Kinga